

Sekcija sa riješenim zadacima, kao što ime kaže sadrži zadatke podijeljene po razrednim skupinama. Svaki zadatak možete pokušati riješiti i sami, i provjeriti u prikazanom rješenju da li ste bili na dobrom putu.

Na kraju, za razbribrigu, tu je i sekcija „Igrarije“, podijeljena u 3 sekcije – od najlakšeg do naprednog nivoa. Radi se o igricama koje su bazirane na matematici, zaključivanju i spretnosti. Umjesto brojnih online igrica koje se mogu naći na Internetu, preporučujemo da probate neku od ovih. Pored toga što su dosta zabavne, iz njih možete na opušten način možete dosta i naučiti.

Matematika više ne mora biti jedan od najtežih predmeta, jer sad imate instruktore na raspolaganju, koji su u svako doba spremni da vam pomognu.

Oni su grupa prijatelja, inženjera elektrotehnike koji su u saradnji sa Islamskom zajednicom u Tuzli i Sarajevu, organizirali i besplatnu instruktivnu nastavu za osnovnoškolce od petog do osmog razreda.

Ako trebate pomoć iz matematike, nudite pomoć mališanima ili jednostavno želite pomoći širenju ideje koju zastupa zajednica oko matematike.ba, posjetite stranicu, javite se instruktorima ili jednostavno preporučite stranicu svojim poznanicima, prijateljima ili klincima. „Ovaj webportal je napravljen da bude pomoć roditeljima kako bi ispitali znanje svoje djece, ali i za profesore koji mogu doprinijeti razvoju webportala slanjem zadataka i za osnovu i za srednju školu.“ – riječi su jednog od instruktora Nedžad Junuzović, ing. elektrotehnike.

Anel Hidić

MERÇAN DEDE, NEFES

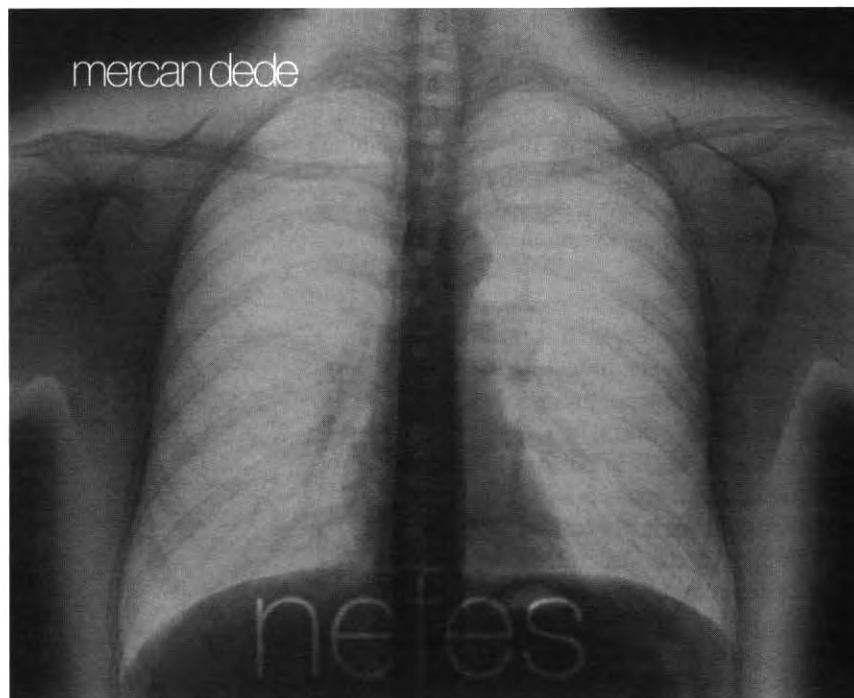
„Jednog lijepog dana otišao sam kući Ebu el-Velida ibn Rušda u Kordobi. On je bio izrazio želju da se lično sa mnom susretne, jer je čuo za otkriće koje mi je Bog ukazao prilikom mog duhovnog povlačenja i nije krio svoje čuđenje zbog toga što je čuo. Tako me je moj otac, koji je bio njegov bliski prijatelj, poslao mojoj kući pod izgovorom da obavim neki posao, a, ustvari, želio je omogućiti Ibn Rušdu da me vidi i da sa mnom razgovara. Tada sam ja još uvijek bio golobradi mladić. Kad sam ušao u kuću, filozof je skočio s mjesta i pošao mi u susret, ukazujući mi tako počast, što je govorilo o njegovom prijateljstvu i o tome da me uvažava. Najzad me zagrlio. Zatim mi je rekao: ‘Da’. Na to se njegovo raspoloženje i radost povećala, jer je zaključio da sam ga razumio. Onda i ja, svjestan toga što je podstaklo njegovo raspoloženje i radost, dodadoh: ‘Ne’. On odmah ustuknu i promijeni se u licu. Tako je izgledalo kao da sumnja u ono o čemu je razmišljao. On me upita: ‘Do kakvog si rješenja došao posredstvom iluminacije i Božanskog nadahnuća?’ Ja mu odgovorih: ‘Da i ne. Između da i ne, ne može iz tvog tijela poletjeti nijedna duša, niti da se odvoje vratovi od tijela!’ Ibn Rušd problijedi. Primjetih da dršće. Šaptao je rečenicu

iz Kur’ana: ‘Nema snage ni moći osim u Allaha’, jer je bio shvatio naštao sam ja aludirao“.

Tako piše Ibn Arebi u djelu „Futuhatu’l-Mekijje“, sjećajući se svog susreta s velikim filozofom, interpretatorom i logičarem Ibn Rušdom, a citat prenosi S. H. Nasr u djelu „Tri muslimanska mudraca“, demonstrirajući kako logika i ezoterizam često ne idu zajedno. U ezoterizmu ‘da’ i ‘ne’ ne igraju ključnu ulogu. Sklonost izražavanju u kontrapunktovima, paradoksalnim parabolama i neuštimanoj sintaksi osobina je ne samo islamskog, već i drugih ezoterizama. La Tse, učitelj zen-budizma, kao i mnoge sufije, izražavaju se u antigramatikama. Velika mistična iskustva, kažu ezoterici, ne mogu se izraziti smisljeno. Nama, ljudima lojalnim ipak zdravom razumu, riječi mudraca zato često zvuče apsurdno, kontradiktorno. Od njih ostaje samo zvuk.

Arkin Ilidžali, turski kompozitor, svirač naja i bandira, DJ i producent, poznat kao Merçan Dede i kao DJ Arkin Allen, rođen Bursi 1966., prezentira u svojoj muzici drevnu mističnu prasku spajanja opozita.

Dokaz da kontrasti mogu zvučati „milozvučno“. Možda je zato muzika omiljeni umjetnički medij ezoterika, jer u njoj, kao ni u velikim mističnim mudrostima, nema onih „da“ i „ne“. O čemu se ne može govoriti, tamo treba

svirati muziku, da parafraziramo Wittgensteina.

Ovaj poliglot, koji govori turski, arapski, francuski, perzijski i engleski jezik, vrijeme provodi između Turske, Evrope i Sjeverne Amerike. Istražujući različite muzičke koncepte i baštineći bogatu muzičku tradiciju Turske, Merčan Dede sufizam i zapadne muzičke trendove spaja spontanošću vituoza, što njegovu muziku čini izuzetnom pojavom na *world music* sceni. Stapajući u jedinstvenu fuziju tradicionalnu tursku i ostale orijentalne melodije sa elektronskim zvukovima, Merčan Dede je svoj umjetnički vrhunac dostigao sa albumima „Seyahatname“, „Su“ i „Nar“, a zvuk na njima odlikuje se sintezom tradicionalnih instrumenata iz Turske (ali i ostalih djelova svijeta), i truba, bubnjeva, basova i dens-beatova, čime su ostvareni muzički prostori u kojima se prepliću elektronska ambijentalna muzika i sufijiska spiritualnost. Samo ime Merčan Dede evocira sufijisku tradiciju, gdje atribut Dede znači „stariji“, odnosno jedan veći stepen duhovnosti, iako je, zapravo, ime Merčan Dede preuzeto od protagoniste iz jedne moderne turske pripovijetke.

Mada je poznat kao samostalan umjetnik, Merčan Dede nastupa u različitim grupama i u kooperaciji sa raznim ansamblima; ponekad kao „Merčan Dede trio“, „Merčan Dede ansambl“, „Secret Tribe“ itd. Na njegovim nastupima nezaobilazno se pojavljuju sljedeća imena: Scott Russell, DJ iz Monterala, zatim kanadski violinist Hugh Marsh te turski klarinist Hüsnü Şenlendirici. Dedeovi nastupi uglavnom su praćeni muškim i ženskim plesnim grupama, koje, odjevene u tradicionalnu dervišku nošnju, izvode popularno sufijisko okretanje.

Treba reći i to da Merčan Dede često kritiziraju turski, kako stoji na oficijelnom Dedeovom siteu, „muzički puritanci“ za nedosljedno praćenje sufijiske tradicije, za netačnu reprezentaciju sufizma u njegovim muzičkim i pisanim radovima, gdje, svakako, spadaju napomene o sufizmu u albumu „Sejahatname“. Druge primjedbe odnose se na performanse mevlevijskog plesnog okretanja, koje, prema kritičarima Dedeovih nastupa, ne slijede precizno su-

fijisku praksu. Osim toga, da se vratimo na Ibn Arebija, Dede zagovara pluralizam istina (još jedan atribut ezoterizma), otvarajući vrata najraznovrsnijem auditoriju. Na njegovim nastupima svi su dobrodošli: crnci, bijelci, Azijati, muškarci, žene i, kako kaže sam Dede, homoseksualci. Je li posrijedi ustupak tržištu i omnitolerantnom diskursu ili, prosto, loša interpretacija sufizma ili zabuna oko jedne nesretne sintagme („pluralizam istina“), koja se islamu dodaje i gdje treba i gdje ne treba, nisu pitanja o kojima ćemo ovom prilikom raspravljati. Samo ćemo natuknuti da cijelom svojom ličnom filozofijom Merčan Dede predstavlja nešto što bismo mogli nazvati „postmodernim sufizmom“, jednu ne tako nemoguću pojavu, u kojoj se suštine, velike priče i apsolutne istine rastvaraju u senzacionalističkom diskursu, egzoteriziranju jednog ezoterijskog nasljeđa i egzibicionizmu koji zloupotrebljava učenje o polivalentnosti.

Pa, ipak, Merčan Dede je više od pukog svirača naja, što, uostalom, potvrđuju njegovi aktivni live performansi kao DJ-a. Njegova muzika predstavlja nekoliko heterogenih tradicija, a ne čisto povijesnu muziku. Recimo i to da je 2007. godine Merčan Dede gostovao na sarajevskom „Jazz festu“ i, treba li reći, oduševio sve prisutne.

„Merčan Dede ansambl“ formiran je 1997. godine, a njihov prvi album, „Sufi Dreams“, izašao je na tržište 1998. Muzika sa ovog albuma korištena je kao podloga u jednom njemačkom dokumentarcu o sufijskoj muzici. Godine 2003. pojavio se njihov treći album, već pomenuti „Sejahatname“, što je ime za putospise u drevnoj Turskoj, evocirajući eru kad su slavni karavansaraji prolazili kroz Anadoliju na „putu svile“. Zvuk naja ponire sve do tog perioda, a muzika je protkana duhovnošću velikih mističnih pjesnika, kao što je Dželaluddin Rumi. Napomene na albume uglavnom se odnose na sufizam: Merčan tu tvrdi da je zvuk naja „čisti, univerzalni spiritualni zvuk“, superioran u odnosu na „imitativne opservacije, suhoparna uvjerenja i dražesne ideologije“. Naj evocira najdulje osjećaje, dublje od svakog mišljenja, od svakog kontemplativnog sistema koji možemo formirati u svom krat-

kom tavoranju na dunjaluku. Naj koristi „jezik ljubavi, koji se neposredno urezuje u srce, u poređenju s kojim sve bogomolje izgledaju kao dekorativno traganje za smislom“. Na kraju, „Seyahatname“ odslikava Dedeovo vlastito duhovno putovanje.

Njegov sljedeći album, „Nar“, na istom je tragu, dok je album „Su“, ili „Voda“, snimljen i objavljen 2004. godine, čak dva mjeseca bio na prvom mjestu Evropske top-liste za „World Music“. Njegov posljednji album, „Nefes“, ili „Dah“, referira na metafizičko značenje riječi „dah“ koja u religioznim semantikama znači život, duh i plač kao prvi zvuk koji ispustimo kad dođemo na ovaj svijet.

Merčan Dede vjeruje da, kad pomiješate digitalne elektronske zvukove sa originalnim ljudskim zvukovima, dobijete jedan univerzalni jezik, koji je prijemčiv i ima moć harmonizirati staro i mlado, moderno i drevno, istočno i zapadno. To je sasvim jasna tvrdnja koju, ovaj rođeni Turčin koji je kao muzičar stasao u Montrealu, potvrđuje u svojoj muzici i cjelokupnoj karijeri. Kad se nađe na stageu, lebdi kao na vrtešci iza elektronike i brojnih instrumenata, nerijetko držeći naj, čije melodije ljudi na Zapadu opisuju „dražesnim poput povjetarca“, sve dok se ne odluči da u noć muzike uključi majstore kanuna, klarineta, tradicionalnih bubnjeva i kakvih sve ne instrumenata, koje rese njegove pasaže i ubrzavaju magične, trans-melodije, a cijeli spektakl se završi kovitlacem spektakularne derviške plesačice Mire Burke.

Ovaj kontrast između elektronskog i klasičnog, odnosno folklornog, prema autorima Dedeove web-stranice, pogađa u srž sufizma, koji je neupitni vodič ovom umjetniku. „Te stvari u stvarnosti nisu odvojene“, kaže Dede. „Suština sufizma su kontrapunktovi. Sve postoji u opozitima. S jedne strane, ja radim s elektronskom muzikom. S druge strane, to je u biti tradicionalna, duhovna muzika“. Međutim, ne radi se o tome da Dede uzme bilo koji tradicionalni muzički motiv i stavi ga na podlogu svojih tehno-beatova. On je uvijek u potrazi sa novim iskustvima, koja mogu doći iz bilo koje tradicije, bilo koje zemlje, bilo koje generacije. „Kad

biram saradnike“, kaže Dede, „moram biti povezan s njima u formama osobnosti ili neke lične mudrosti. Moramo imati slične energije i shvatanje života. Druga stvar je njihovo umijeće u tehničkoj strani muzike. Ukoliko se ove dvije stvari poklope, onda nema razloga za brigu. Tada se muzika može svirati, ne iz uma, već iz duše“. Samo muzika koja dolazi iz duše uzdiže nas iznad onih „da“ i „ne“ (koji, iako neophodni u svakodnevnom životu, po pravilu kvare umjetnost), pričajući nam, bez sintakse i gramatike, u formi fine igre, o velikim iskustvima, nago- vještajima i naslućivanjima.

Samedin Kadić

AHLAK U POPU

Krajem prošle godine, na sarajevskoj Muzičkoj akademiji u okviru programa kojim ova ustanova pokazuje vlastitu senzibiliziranost za neku vrstu globalne trendovske realnosti, gostovao je londonski muzičar Aki Nawaz. Muzičar, producent i osoba koja je ustanovila cijeli niz „institucija“ kao što je Asia Dub Fondation ili band Fun-da-mental, te uslovila neku vrstu stilske, hibridne i multikulturne stvarnosti postimperijalističkoga doba na britanskom ostrvlju i šire. Neposredni povod za gostovanje, te razgovor sa Aki Nawazom u Sarajevu bilo je novo izdanje Fun-da-mentala, CD, naslovljen kao *All Is War*, i podvučen parolom *the benefits of G-HAD*.

Tekstovi, angažirani po namjeri, jesu na fonu prvih impulsa nakon 11. septembra. Dakle, sve hoda u ravni akcije, reakcije, demantija. No, svako bavljenje umjetnosti politikom ne preže od opštih mjesta i utopističke mantre da će nešto biti jasnije ili drugačije ako se tek jasno izrazi.

Pojave ove vrste sadrže možda jednu liniju mentalnoga otpora koji ne uzmiče pred otupjelom realnosti i pred neosjetljivošću na procese, pa niti previđa vlasitu pogodnost njima i promjenjivi status cijele jedne zajednice generacijski percipirane kao imigrantske a kva je pakistanska u Londonu.

Za našega bosanskohercegovačkoga slušaoca može biti zanimljiva na CD-u

i pjesma sevdalijskoga mekama uz elektro groove u spomen na srebrenički masakr, kojoj je svoj vokal posudila Sarajka Alma Ferović.

Nadalje, cijeli „fenomen“ i trajanje Fundamenta mogao bi se zgodno porediti sa rediteljskim debijem „Faces“ francuskog autora Gmax-a (Gerard Maximin), prikazanog u okviru programa posljednjega izdanja film festa *Pravo ljudski* u Sarajevu. Film je nastao iz projekta pod nazivom Face 2 Face, zamišljenog u pokušaju da se u gradovima Hebron, Bethlehem, Tel Aviv, Ramallah Jerichom i Jerusalem javni prostor konfliktne zone oblijepi posterima nasmijanih ljudskih lica kako bi se na momenat smanjio jaz među ljudima koje razdvajaju zidovi, politika i stereotipi.

Jumbo plakati sa kojih se jedan pored drugoga cere rabin, svećenik i imam, kao i mnogi drugi volonteri sa jedne i druge strane zida, demonstriraju suživot u smijehu, mogućnost toliko rijetko praktikovanu u svijetu namrgode- nih, depresivnih i zabrinutih ljudi, da čitav projekat fascinira jednostavnošću i zdravom energijom. Očigledno je kako se radi o ljudima koji aktivizam doživljavaju toliko neposredno da naprosto začuđuje koliko malo čvrste volje da se jedna dobra ideja realizuje može isprovocirati toliko mnogo pozitivnih reakcija.

Polazeći od izvjesnih teoloških doktrina ovakva situacionistička instalacija mogla bi baciti novo svjetlo na onu vrstu djela koja je načelno, ili bez mjere, pokudeno raditi, odnosno, kakva se prepuštaju stvari Volje. Postavimo to, pitanjem, *ahlaka* u pop kulturi. Svaka stvar volje može biti prije shvatanje volje, odnosno da volja će stvar činiti voljom ili legitimirati je u njenom postojanju kao stvarnost.

Život orijentalnoga svijeta, odnosno, neke vrste *urbanoga bazara* mogla se je, pak, čitati i na primjeru filma *Jerusalem: priča sa istočne strane, iz 2007.*, **palestinskoga reditelja** Mohammeda Alatar, prikazanoga na spomenutom festivalu u Sarajevu. Ono što je zajedničko ovim, nasumično odabranim ostvarenjima i Fundamentalu jeste *gesta* (tijela). Bilo da je u pitanju ona bliskoistočna ključajuća, svakodnevna ili konfliktna, ili fundamental – punkerska koja frca od 'neuravnoteženih' tjelesa i muslimanske ikonografije. Ne počinju li mnoga pitanja od pitanja tijela i nije li pitanje tijela ono koje u osnovi svoj potencijal za normiranje određenih društvenih ponašanja duguje vlastitoj kombinatorici ekstrema. Svaki ne(o)kanonizovani oblik ponašanja, pa i onaj koji krasi koncerte grupe Fundamental, izaziva neku vrstu nelagode od strane institucija plesa

